

Position paper rondetafelgesprek jeugdbeschermingsketen – 27 oktober 2022

Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd

Elk kind met een jeugdbeschermingsmaatregel, moet zonder vertraging passende hulp krijgen. Dit is een verantwoordelijkheid van de overheid. Maar de overheid maakt deze verantwoordelijkheid in de praktijk niet waar. De inspanningen van gemeenten en instellingen om dit op lokaal en regionaal niveau te verbeteren zijn onvoldoende gebleken. Daarom is volgens de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) en de Inspectie Justitie en Veiligheid (IJenV) nu een crisisaanpak noodzakelijk onder regie van de stelselverantwoordelijken.

Elk kind heeft recht op bescherming tegen mishandeling. Hieronder vallen alle vormen van lichamelijke en geestelijke mishandeling, verwaarlozing en (seksueel) misbruik. Zowel in het gezin als daarbuiten. De overheid is verplicht maatregelen te nemen om kindermishandeling te voorkomen. Ook moet de overheid zorgen voor opvang en behandeling van kinderen die hiervan slachtoffer zijn. Zo staat het in het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind¹.

In 2019 constateerden de IGJ en IJenV dat kinderen met een jeugdbeschermingsmaatregel veel te lang moeten wachten op bescherming en passende hulp². Drie jaar later stellen de inspecties vast dat de wachttijden in de jeugdbeschermingsketen onveranderd hoog zijn³. In 2022 signaleren de inspecties opnieuw dat rechtelijke uitspraken, gericht op het beschermen van kinderen, niet standaard worden uitgevoerd. Kinderen die bescherming nodig hebben, moeten er in een rechtsstaat op kunnen vertrouwen dat uitvoering wordt gegeven aan de besluiten van de rechter om die bescherming te bieden⁴.

¹ Internationaal Verdrag voor de rechten van het Kind, artikel 19.

² [Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd](#) (2019)

³ [Stand van zaken jeugdbeschermingsketen](#) 2022

⁴ [Signaalbrief toezicht Jeugdbeschermingsketen](#) 2022

Bescherming van het kwetsbare kind: een overheidstaak

Eerder hebben de inspecties gesteld dat jeugdbescherming en jeugdreclassering te beschouwen zijn als de ‘intensive care’ van de samenleving. Het gaat om de meest kwetsbare kinderen, die dringend hulp nodig hebben. De problematiek van deze kinderen en hun ouders is complex. Het gaat om kinderen waarvan de ouders (tijdelijk) niet in staat zijn hen gezond en veilig te laten opgroeien. Waarvan ouders zelf complexe problemen hebben en niet openstaan voor hulp voor de kinderen en/of voor henzelf. Of waar de reguliere hulp ontoereikend blijkt om de problemen aan te pakken⁵. De overheid grijpt met de uitvoering van de maatregel stevig in de privélevens van deze kinderen en hun ouders in. Het is daarom essentieel dat een kinderbeschermings- of jeugdreclasseringsmaatregel op integrale, deskundige wijze en zonder vertraging wordt uitgevoerd. De daarbij noodzakelijke hulp moet onmiddellijk kunnen starten.

Structurele knelpunten

De inspecties hebben in verschillende rapportages aangegeven dat er sprake is van hardnekkige problemen in het stelsel. Deze zijn niet van vandaag op morgen opgelost⁶. Grote, structurele knelpunten maken het voor jeugdbeschermers, zorgaanbieders en gemeenten moeilijk, c.q. onmogelijk om voor een kind met een jeugdbeschermingsmaatregel tijdig bescherming en hulp in te zetten.

Er is nog steeds sprake van een te zware caseload, arbeidsmarkttekorten, een verzwaring van het werk en het ontbreken van mogelijkheden voor jeugdbeschermers om deze kinderen hulp te bieden. Onderdelen van de stelselproblematiek zijn: de verantwoordelijkheidsverdeling in de jeugdbeschermingsketen, de financieringssystematiek en de schaalgrootte⁷. Deze structurele problemen zijn niet krachtig genoeg aangepakt en niet opgelost.

Het individuele kind, dat ernstig in zijn ontwikkeling wordt bedreigd en waarvoor de overheid verantwoordelijkheid draagt, mag niet de dupe zijn van structurele knelpunten⁸. Dit is nu wel het geval. De gevolgen van het tekort aan tijdig passende hulp en bescherming zijn groot. Met wachten op hulp verergert de situatie of stagneert de ontwikkeling van het kind. Regelmatig wordt de situatie onhoudbaar en kan een kind niet meer thuis blijven. Het IGJ-rapport *Kwaliteit van feitenonderzoek rond de aanvraag van machtigingen uithuisplaatsingen*⁹ bevat voorbeelden waarbij een uithuisplaatsing te voorkomen was geweest als eerder passende hulp was ingezet.

Regionale doorbraakaanpak onvoldoende effectief

De inspecties vroegen in 2020 aan de partijen in de jeugdbeschermingsregio's om een actiegerichte doorbraakaanpak. Dit moest ertoe leiden dat een jeugdbeschermingsmaatregel effectief kan zijn *ondanks* de genoemde structurele problemen. Zodat *ten minste* de kinderen met een maatregel, waarvoor de overheid een bijzondere verantwoordelijkheid draagt, de bescherming en hulp krijgen die zij nodig hebben¹⁰.

De inspecties hebben deze aanpak in de regio's intensief gevolgd. In mei 2022 blijkt dat de jeugdbeschermingsketen niet voldoet aan de in de wet vastgelegde minimale kwaliteitseisen. De inspecties concludeerden dat oplossingen niet (alleen) in de regio's liggen. Bij regio's waar in juli 2021 onder hoge druk en met grote inspanning verbetering was gerealiseerd, voldoet in 2022 de bescherming en hulp aan kinderen opnieuw niet¹¹.

⁵ [Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd](#) (2019)

⁶ [Voortgangsrapportage kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd](#) (2020), [Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd. Vervolgtoezicht Landelijk Rapport](#) (2021)

⁷ [Signalement jeugdbeschermingsketen in gevaar](#) 2019

⁸ [Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd. Vervolgtoezicht Landelijk Rapport](#) (2021)

⁹ [Kwaliteit van feitenonderzoek rond de aanvraag van machtigingen uithuisplaatsingen](#) (2022)

¹⁰ [Voortgangsrapportage kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd](#) (2020)

¹¹ [Stand van zaken jeugdbeschermingsketen](#) 2022

Interventiemogelijkheden inspecties uitgeput

De inspecties hebben de grenzen van het toezicht opgezocht. Zij hebben gemeenten en jeugdbeschermingsregio's aangesproken op hun verantwoordelijkheid voor jeugdbescherming en hulp voor kinderen met een maatregel. De inspecties hebben in de achtereenvolgende rapporten gerichte aanbevelingen gedaan aan Rijk, gemeenten en instellingen om de knelpunten in de jeugdbeschermingsketen aan te pakken. Ook is verscherpt toezicht uitgevoerd in regio's waar jeugdigen met een maatregel te lang wachten op passende hulp.

De inspecties hebben in september 2022 een brief¹² aan de minister voor Rechtsbescherming en de staatssecretaris van VWS gestuurd. Hierin stellen zij dat het toezichtinstrumentarium, om te interveniëren en zo verbetering op de korte termijn te bevorderen, is uitgeput. De inspecties kunnen vanuit het toezicht geen verbetering of verandering bewerkstelligen op factoren die buiten de instellingen liggen. De inspecties besluiten niet op te treden als de oorzaken van het onvoldoende naleven van wet- en regelgeving liggen in ontoereikend aanbod van jeugdbescherming en jeugdhulp.

De inspecties blijven wel toezicht houden op de jeugdbeschermingsketen en voeren calamiteitentoezicht uit. Ook blijven de inspecties ontwikkelingen in dit domein monitoren en signaleren. De inspecties treden op als instellingen in de jeugdbeschermingsketen niet 'in control' zijn op de taken waar zij zelf verantwoordelijk voor zijn en zelf grip op behoren te hebben.

Crisisaanpak nodig

De inspecties vragen de minister en de staatssecretaris met klem om op korte termijn regie te nemen vanuit hun stelselverantwoordelijkheid. Alleen een crisisaanpak kan zorgen voor passende bescherming en hulp aan deze kinderen¹³. Een crisisaanpak die mogelijk maakt dat buiten en door de bestaande structuren heen gehandeld wordt om een directe verbetering te realiseren. Om oplossingen te forceren die binnen de bestaande structuur complex zijn en tijd kosten. Een crisisaanpak die ervoor zorgt dat er tijdig passende bescherming en hulp op korte termijn is voor de kinderen en gezinnen met een jeugdbeschermingsmaatregel.

Een aanpak waarin de bescherming van het kind en niet het systeem centraal staat.

¹² [Signaalbrief toezicht Jeugdbeschermingsketen 2022](#)

¹³ [Signaalbrief toezicht Jeugdbeschermingsketen 2022](#)